

Rapport 'migranten en studie'

"Migrantenkinderen zwaar ondervertegenwoordigd in Unief en Hogeschool"

Onlangs is een rapport verschenen van de werkgroep 'Migranten en Studie' die ressorteert onder de Vlaamse Interuniversitaire Raad (Vlir), het overlegorgaan van de rektoren van de Vlaamse Universiteiten. Het rapport geeft een goed overzicht van de stand van zaken op dit moment, maar lijdt onder een gebrek aan studies en feiten die op de migrantenproblematiek betrekking hebben.

Nu een goed deel van de tweede en derde generatie van de migrantenpopulatie de leeftijd van de hogere studies bereikt heeft drong enig denkwerk dienaangaande zich wel op. Op initiatief van de Vlir werd dan op 16 april 1991 beslist een werkgroep 'migranten en studie' op te starten. De oprichting gebeurde in het kader van een ruimer project, waarin de Raad aandacht wou besteden aan het onderwijsaanbod voor bijzondere categorieën van studenten. Drie andere werkgroepen waren daar al mee bezig sinds 18 december: 'studie en topsport', 'gehandicapten en studie' en 'studie en'.

met een sociale en/of fysische/psychische handicap kampen, toch toegang krijgen tot de universiteit en hun studies met succes kunnen doorlopen." Het is een geruststelling te moeten vaststellen dat in het rapport zelf rond migranten dergelijk partikularisme niet tot uiting komt. Er wordt een meer globale visie gegeven op de problematiek.

De bedoeling was om de eindrapporten in april 1992 af te krijgen en daar zijn de werkgroepen rond topsport en gehandicapten aardig in gelukt. Op 9 november werd ook het eindrapport rond de werkgroep migranten gepubliceerd.

In de inleiding van dit laatste rapport wordt eerst de probleemstelling gedefinieerd. Voor de auteurs van het rapport is er een sociaal probleem als er een kloof is tussen de wenselijkheid en de werkelijkheid. Konkreet moet dus de vraag worden gesteld of er een discrepantie bestaat tussen de ideale situatie waarin geen enkele drempel de participatie aan het Hoger Onderwijs beperkt en de realiteit, in casu de participatie van migrantenkinderen aan het Hoger Onderwijs. Deze stellingname legitimeert tegelijkertijd het bestaan van de werkgroep die deze problematiek op zich had genomen.

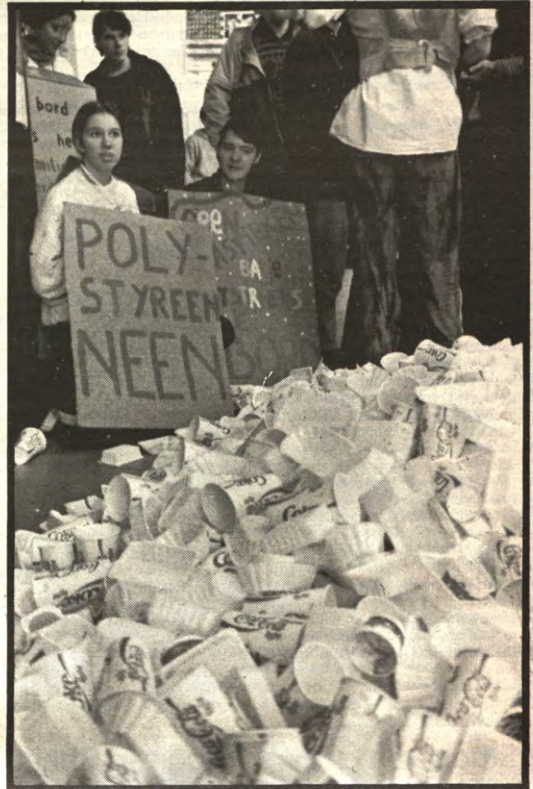
Uit heel het rapport blijkt in ieder geval dat een louter kwantitatief antwoord op deze probleemstelling niet naar voor kan geschoven worden. Er zijn namelijk geen eeksaakte cijfers over het aandeel van de migranten aan het Hoger Onderwijs. Dat heeft grotendeels te maken met het feit dat de groep 'migranten' niet eenduidig gedefinieerd kan worden. Moet je in de studie de kinderen of kleinkinderen van uitgeweken Italianen, Spanjaarden en Grieken uit de eerste migratiegolf bij de doelgroep rekenen of

niet? Het rapport heeft — om uit de impasse te geraken — een sociaal criterium toegepast: "uitgesloten zijn de jongeren die zich niet langer als allochtoon beschouwen en tevens die jongeren waarvan het gezin een duidelijke sociale stijging achter de rug heeft". Het rapport geeft wel toe dat de situatie bij jongeren uit de eerste gastarbeidersgolf evenmin verre van rooskleurig is.

Een probleem dat daar mee samenhangt is het feit dat in universiteitsstatistieken die opgemaakt worden op basis van de inschrijvingen, vaak wel de nationaliteit gevraagd wordt maar nooit naar het land van herkomst van de ouders, zodat het ook daar 'natte-vinger'-werk is. Voor de Vlaamse universiteiten zitten er 157 studenten van Magrebinse of Turkse nationaliteit, maar zoals is wel een zware onderschatting: "ook genaturaliseerde jongeren kunnen tot onze doelgroep behoren en dat zijn er tegenwoordig heel wat", aldus het rapport. Dit sluit niet uit dat over het algemeen migrantenkinderen ondervertegenwoordigd zijn in het Hoger Onderwijs.

Hiervoor worden in het rapport twee basisverklaringen gegeven. Ten eerste

volg op pag.7

Afval beperken is geld besparen...

(foto Rob Stevens)

Topsport

De motivatie achter de oprichting van de werkgroepen was de vaststelling dat er vanuit die richting steeds meer behoefte was aan een aantal duidelijke richtlijnen: "men acht het van essentieel belang dat de instellingen op een efficiënte manier inspelen op de behoeften van deze studenten zonder de kwaliteit van het onderwijs aan te tasten. Bovendien dienen de werkgroepen te streven naar een harmonisatie inzake faciliteiten en voorzieningen ten gunste van deze studenten", aldus het jaarverslag 1991 van de Vlir.

In datzelfde verslag wordt op een nogal merkwaardige manier de vier werkgroepen samen genomen: terwijl topsport en cultuurbeoefenaars nog enigszins met elkaar te vergelijken zijn, is dat toch veel minder het geval met de werkgroepen rond gehandicapten en migranten. Nochtans worden ze in het verslag samen genomen: "de twee werkgroepen trachten na te gaan welke maatregelen ertoe kunnen bijdragen dat studenten die

Medebeheer anders bekeken

Prijsverlaging in Alma?

November is al sinds het ontstaan van de studentenbeweging de maand waar de perikelen rond de begrotingen in de sociale sektor beginnen. De begrotingen van Acco, Raad voor Studentenvoorzieningen, de studentenbeweging (LOKO) en die van Alma zijn steeds onderwerp van getouwtrek. Daar zal ook dit jaar spijtig genoeg geen verandering in komen. De discussie rond de maaltijdprijzen is in elk geval al gestart.

Het medebeheer is echter veel meer dan een financiële kwestie. Dat kan niet genoeg benadrukt worden. Toch wordt het meest aandacht aan het medebeheer geschonken wanneer er financiële twistpunten zijn, en die komen vooral naar boven rond het opstellen van de begroting. Tijdens deze fase wordt immers beslist over de tekort wordt van de Alma-begroting ontsnapt hier niet aan. In de maand oktober komt Alma-directeur Toon Martens naar de Raad van Bestuur met een begroting, die een tekort vertoont van ongeveer twintig miljoen. Er worden vervolgens enkele besparingen voorgesteld, en in november verschijnt versie twee van de begroting, dit maal met een deficit van zes à zeven miljoen. Dan komt de directie met prijsverhogingen naar voor — met iets meer dan de indexstijging — waardoor de begroting sluitend wordt.

Even voorspelbaar is de reactie van de verschillende leden van de Raad

van Bestuur (drie studenten, drie personeelsleden en drie academici). Een begroting met maaltijdprijsverhogingen wordt traditioneel goedgekeurd met zes stemmen vóór en drie stemmen tegen (de studenten).

Deze gang van zaken lokte in het verleden al heel wat kritiek uit van alle partijen. De directie — gesteund door de academische fractie — neemt het niet dat de studenten zich a priori tegen prijsverhogingen blijven verzetten, en verwijten hen een onverantwoordelijk medebeheer. Zij verwijzen hierbij graag naar de economische realiteit en naar het liberale politieke klimaat waardoor de sociale sectoren het sowieso moeilijk hebben en er bijgevolg geen plaats is voor 'zotte' dingen binnen Alma.

De studenten van hun kant blijven erop hameren dat Alma niet het eerste het beste fast-food restaurant is dat volgens de klassieke economische regels moet gerund worden. Zij blijven erop wijzen dat Alma ook steeds deel uitmaakt van de sociale sektor, en dat dit een aangepast beleid vereist. Niet voor niets staat in de statuten van Alma expliciet vermeld dat Alma tot doel heeft goedkope maaltijden te verschaffen (art.3). Alma krijgt bovendien — mede door toedoen van de studenten — hiervoor meer dan honderd miljoen subsidies

per jaar.

Vorig jaar kwam het zelfs zo ver dat beide partijen in een patstelling verzeild geraakten en de bom uiteindelijk barstte. De studenten ondervonden dat er helemaal geen rekening gehouden werd met hun bezwaren tegen de voorgestelde begroting en het gevoerde beleid binnen

volg op pag.3

GASTHUISBERGTRPHY: DE NIEUWE HINDERNISSEN

Klassiekers - Op donderdag 26 november verzorgt Sportraad een buitengewoon spektakulair avondvullend programma: de Gasthuisbergtrphy. Dit parkoers start aan de brug van de Van Waeyenberglaan en eindigt boven aan het ziekenhuis Gasthuisberg; en denkt u vooral niet dat dit toevallig is. De af te leggen weg (nu ja, weg) is niet enkel erg lang, hij is ook uitzonderlijk steil en daarenboven bezaaid met een aantal voorwerpen, waarvan het op zijn minst hoogst ongewoon is dat die zich op deze weg bevinden. Uit doorgaans welingelichte bron vernemen wij dat er onder andere sprake is van autowrakken, een container, draagberies, kontrollen en ander huishoudelijk gereedschap. Geïnteresseerden kunnen zich inschrijven bij Sportraad (Sportok), of op de avond zelf in Doc's Bar (Brusselsestraat). Komen in aanmerking: meisjessteams (drie meisjes), jongensteams (jawel, drie jongens) en gemengde teams (...). Je moet wel een half uur voor je starttijd aanwezig zijn. Begin 18.00 u.

binnenin

Ekstrem-rechts.....4
Vanuit alle hoeken van Europa komen ze aangemarcheerd: van oudsher strenge blik en zéér korte snit, tegenwoordig ook keurig pak, maar bovenal spierkrampen in de rechterarm. Het enige geneogen dat ze ons kunnen doen is meteen ook weer wegmarcheren. De laarzen staan al klaar.
Zelfhulp.....10
Hoewel hulp voor het gros van onze hogervermelde medemens ruimschoots te laat komt, lijkt het voor eventuele randgevallen toch raadzaam zich te verenigen in Vlaanderen populairste nieuwe sociale beweging: de zelfhulpgroep.
Rambo.....9

Kreatieve begrotingsvoorstellen En dat zonder een privatisering van Alma...

Het vervangen van dit afruimsysteem kan miljoenen opleveren. (foto Karel De Weerd)

Uit 'Prijzverlagingen in Alma?' blijkt reeds dat de uitgangspositie van de begroting van Alma niet echt veel rooskleuiger was dan die van de vorige jaren. De directie komt finaal tot een begrotingstekort van een kleine zeven miljoen en ziet als enige oplossing een prijsverhoging. De studenten zien het anders, worden creatief, slaan aan het rekenen en komen tot een prijsverlaging van drie frank. En dan hebben ze nog geld over.

Een eerste maatregel die de studenten voorstellen en die meteen voor een aanzienlijke besparing zorgt, is het afschaffen van alle plastic bakjes voor friet, rijst of puree. Dit voorstel blijkt immers bij nader inzien niet alleen milieuvriendelijk te zijn, maar kan ook een forse besparing opleveren — maar dat had de ervaring in de resto's van Gent ook al uitgewezen. Globaal gezien komt het afstappen van plastic neer op vier keer besparen: besparen op de aankoop, het vullen van de bakjes, het afruimen van de plato's en de afvalverwerking.

De aankoop van plastic bakjes betekent over een periode van één jaar een kost van grosso modo één miljoen frank (75 centiem per frietbakje). De kosten verbonden aan het bestellen, het stockeren en het stockbeheer worden hier zelfs niet eens in rekening gebracht. Dit bedrag zal in de toekomst bovendien nog fel stijgen wanneer de overheid — onder groene druk — een milieubewuster beleid gaat voeren en de plasticfabrikanten zal verplichten ook de milieukost in plas-

tiëkmateriaal door te rekenen. Volgens de studenten moet men in een verantwoord beheer ook rekening houden met de gevolgen op middellange termijn.

Aangezien de studenten voorstellen alle alma-eters voortaan hun frieten zelf op hun bord te laten schepelen, wordt ook bespaard op de personeelskosten en de grondstof (ongeveer een derde van de frietbakjes zijn niet volledig leeg wanneer ze op de afruimbanden terecht komen). Deze besparingen worden in het studenten voorstel niet verrekend — zij worden als veiligheidsmarge opgenomen.

Een derde besparing vormt het feit dat de bakjes niet meer moeten afgeruimd worden en naar de containers gevoerd. Dit kan detailistisch lijken, maar wanneer je bedenkt dat in Alma II alleen al vier of vijf studenten nodig zijn voor het afruimen van de plato's, is dit effect helemaal niet zo verwaarloosbaar. Een besparing van één tot anderhalf miljoen frank lijkt daarom redelijk.

Een laatste besparing bij het af-

schaffen van de frietbakjes vloeit voort uit een heel sterke beheersing van de afvalproductie. Een aktie van de Agalev-studenten toonde enkele weken terug overtuigend aan wat een volume aan plasticbakjes dagelijks in een studentenrestaurant verbruikt worden — ze betekenen naar schatting meer dan de helft van alle afval van Alma. De afvalcontainers van Alma staan echter niet gratis ter beschikking, en ook de vuilniszakken worden niet gratis geleverd. Een extrapolatie van de ervaringen in Gent toont aan dat een afvalbesparing van één tot anderhalf miljoen frank ook hier redelijk is. In totaal zorgt het afschaffen van plasticbakjes bijgevolg voor een besparing van 3,5 miljoen frank.

Een tweede besparingsvoorstel van de studenten is het inschrijven van de toelage van het Hobu aan Alma, wanneer deze instellingen ook middelen krijgen voor hun sociale sector. Hobu-studenten maken momenteel reeds gebruik van de Alma, die zelf meer dan honderd miljoen subsidies van de KU Leuven krijgt. Het is daarom niet abnormaal te verwachten dat ook het Hobu met compensaties over de brug zal komen, wanneer zij een budget voor sociale voorzieningen krijgen — wat reeds herhaaldelijk door de Minister van Onderwijs beloofd is.

Over de eksakte cijfers voor de sociale sector van het Hobu en de baten voor Alma bestaat er echter momenteel nog discussie — meteen reden voor de directie om deze bron van inkomsten niet in de begroting op te nemen. Opvallend is dat de directeur over zijn voorspellingen, die met een nog veel kleinere zekerheid gekend zijn, minder problemen maakt. Voor de studenten is het onaanvaardbaar dat er in de begroting niet in het minst rekening gehouden wordt met de mogelijkheid van een toelage van het Hobu, zeker omdat dit over een bedrag van twee miljoen frank gaat.

Een derde voorstel van de studenten situeert zich op het vlak van het afruimsysteem in Alma. Een bezoeke aan de universiteit van Amsterdam en een experiment in het Justus Lipsius College inspireerde de studenten om ook op dit vlak gevoelige besparingen door te voeren. Op langere termijn willen de studenten tot een systeem komen waarbij elke student zelf zijn plato afruimt. Dit voorstel maakt wel een grondige reorganisatie van de afruimsystemen noodzakelijk waardoor het invoeren van deze maatregel over een langere periode moet gespreid worden. Voor volgend jaar rekenen de studenten hiervoor dan ook slechts op een besparing van 1 miljoen frank.

Een vierde besparing zou moeten voortvloeien uit de full-cost-analyse. Voor elke maaltijd wordt berekend hoeveel die nu werkelijk kost wanneer alles in rekening gebracht wordt — dus ook de uren die de bereiding vergt en alle maaltijdcomponenten. Op die manier kan men de maaltijdprijs merkbaar beter beheersen. De directie stelt in dit kader een grondstofbesparing van één procent voorop. Dit is echter belachelijk weinig.

In 1993 zal de COP (de nieuwe keuken) voor het eerst gedurende een gans jaar volledig renderen. Sinds jaren geleden de beslissing genomen werd deze nieuwe keuken te installeren, is altijd geargumenterd dat men hiermee een serieuze grondstofbesparing kan realiseren. Diezelfde argumentatie kwam ook naar voor bij de beslissing om een full-cost-analyse door te voeren.

De studenten stellen een besparing van vijf procent voorop — hetgeen neerkomt op een meerbesparing van 4,4 miljoen frank. Meteen wordt ook een duidelijk signaal en een belangrijke stimulans aan Alma gegeven om zo zuinig en verantwoord mogelijk met grondstoffen om te springen, en de resultaten van de full-cost-analyse niet zomaar in de kast te laten liggen.

De studenten hebben ook kritiek op de voorspelling omtrent het te verwachten aantal maaltijden. Voor dit jaar voorspelt de directie min of meer een stagnatie en een forse verhoging van de grondstoffenprijzen. Toon Martens geeft wel toe dat de cijfers afhan-

EXCLUSIEF • Lijnvluchten - enkele reis of heen- en terugreis voor jongeren en studenten.

SUPER VOORDELIG • Lijnvluchten - enkele reis of heen- en terugreis voor iedereen. Alle vervoerbewijzen "Trein" en "Autocar" voor jongeren, studenten en niet-studenten, individueel of in groep.

OP MAAT • "Groeps"reizen in Europa, naar de States en Azië. Specialiteiten: Groot-Brittannië, Oost-Europa, USA, Canada, Mexico en Thailand.

SUPER AVONTUURLIJK • Expedities in internationale circuits met gegarandeerde vertrekken naar meer dan 150 bestemmingen.

SUPER VERBLIJVEN • in flats, appartementen, motels en hotels in Oost-Europa en alle andere Europese steden in de USA, Canada en Bangkok.

SUPER SKI PROMOTIE

LES ARCS 1800 van 22 tot 31 januari 1993 voor **9.900 Bf**

inbegrepen: heen- en terugreis in autocar 3***, logement in studio's, ski pass, speciale skiverzekering, annulatieverzekering, gratis kortingenboekje.

INFO EN RESERVATIES:

Lic. cat. A1919

Tiensestraat 89 3000 LEUVEN 016/29 01 50

kelijk zijn van heel wat factoren, en dat de nauwkeurigheid waarmee deze cijfers berekend werden, aan de lage kant ligt. Een meer realistische schatting toont aan dat ook hier waarschijnlijk enkele miljoenen bespaard kunnen worden. Dit is althans hetgeen de studenten uit hun berekeningen met de voorlopige cijfers van Alma kunnen afleiden. Een nauwkeurige berekening met de definitieve cijfers van Alma (die de studenten nog moeten krijgen) zal hieromtrent meer duidelijkheid moeten geven — ook al blijft het voorspellen van het aantal maaltijden een moeilijke zaak.

Een laatste categorie studentenvoorstellen betreft enkele maatregelen die weliswaar een besparing moeten opleveren, maar waarvoor nog geen bedragen kunnen voorop gesteld worden; zij worden dan ook eerder als veiligheidsmarge bij de andere voorstellen gepresenteerd. Zo zal Sociale Raad een campagne opstarten om de verschillende fakulteiten aan te sporen de middagpauze gespreid in te voeren en bovendien te eisen dat elke student minstens één uur middagpauze krijgt. Zo

kunnen de lange wachttijden in Alma teruggedrongen worden, wat de Alma meteen een stuk aantrekkelijker maakt. Daarnaast lanceert Sociale Raad tevens een aktie om alle geteste bestek terug aan Alma te bezorgen.

Wanneer alle voorstellen van de studenten in rekening worden gebracht, komt een budget van bijna dertien miljoen vrij. Het verlagen van de maaltijdprijzen met drie à vier frank — waardoor de laagste maaltijdprijs opnieuw onder de zeventig frank zakt — wordt hierdoor mogelijk. Dan blijft nog ruim 1 miljoen frank over voor onvoorziene uitgaven. En dan houden we nog geen rekening met het feit dat goedkopere maaltijden ongetwijfeld toekomstige studenten terug naar een socialer studentenrestaurant zullen brengen.

Pieter Vandekerckhove

Johan Vos

Opreep: wanneer iemand nog creatieve ideeën heeft om Alma efficiënter, milieuvriendelijker of goedkoper te laten functioneren kan men dat gerust laten weten aan de Alma-fractie, 's Meiersstraat 5. Elke bruikbare tip wordt belond met een eervolle vermelding in Veto.

Almaprijs

vervolg van pag. 1

Alma. Na een lange discussie op Sociale Raad werd uiteindelijk beslist dat — bij wijze van protest — de studenten een paar maanden zouden wegblijven van de Raad van Bestuur.

Na een drietal maanden werd de toestand opnieuw geëvalueerd, werd een huishoudelijk reglement opgesteld en werden een deel van de geschillen bijgelegd. Er zou met een propre lei herbegonnen worden. Het werd dan ook uitkijken hoe de begrotingsdiscussie dit jaar zou gevoerd worden.

Ogenscheinlijk lijkt er niet zo veel veranderd te zijn. Ook deze keer werd in oktober door de directie een begroting ingediend met een tekort van twintig miljoen. De studenten weigerden echter dit jaar hierop enige voorstellen te formuleren omdat er toch weinig aan te vangen valt met deze eerste ruwe ontwerpbegroting.

Op de vorige Raad van Bestuur van november lag de gewijzigde ontwerp-begroting er, met een tekort van 6,7 miljoen. Directeur Toon Martens stelde zoals verwacht voor dit tekort op te vullen met prijsverhogingen van gemiddeld 2,7 procent, wat meer is dan de index (2,3%). Vanzelfsprekend ijverden de studenten ervoor dat er een einde zou komen aan de ondemocratische prijsverhogingen van de laatste jaren en dat er vanaf dit jaar opnieuw werk zou worden gemaakt van een 'herstel van de democratisering'. De vorige jaren zijn immers al een technische vernieuwing van Alma (de nieuwe COP-keuken — de nieuwe centrale keuken) en een grondige herstructurering en opwaardering van de lonenstructuur doorgevoerd.

Uit bovenstaande kan echter moeilijk van een vernieuwing binnen Alma gesproken worden. De studenten eisen immers al jaren dat er een einde zou komen aan de ondemocratische prijsverhogingen. En toch zijn er tal

van tekenen die er op wijzen dat het deze keer toch anders zou kunnen verlopen.

Zo is het duidelijk dat de directie deze keer ten minste al luistert naar de opmerkingen van de studenten — of ze er ook rekening zullen mee houden zal de toekomst moeten uitwijzen. Ook de band tussen de studenten en de personeelsfractie is het laatste jaar merklijk verbeterd.

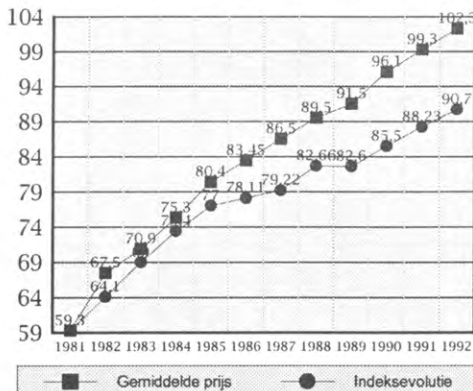
De vraag naar een sociaal beleid binnen Alma is immers voor beide fracties heel belangrijk — ook het personeel heeft geen belang bij Amerikaanse toestanden 'binnen Alma'. De studenten, van hun kant, hebben ingezien dat de prijspolitiek moet kaderen in een globaal, verantwoord beleid binnen Alma en hebben zich daarom geëngageerd prijsbeheersingstechnieken te zoeken die de positie van Alma niet in het gedrang brengen. Een financieel ongezone Alma is immers ook voor de studenten op lange termijn nefast. De perikelen en problemen in Acco bewijzen dat nog maar eens.

Daarom zijn de studenten op basis van de laatste begrotingsnota op zoek gegaan naar creatieve voorstellen die de nodige financiële middelen moeten vrijmaken voor een sociaal beleid. Uiteindelijk zijn die ook gevonden en uit hun voorstellen en berekeningen (zie elders op deze pagina) blijkt dat er dit jaar zelfs ruime is voor prijsverlagingen zodat de prijzen kunnen dalen tot op het nivo van voor de ondemocratische prijsverhogingen. Deze inhaalbeweging is meer dan gerechtvaardigd: de laatste tien jaar lagen de prijsstijgingen immers ver boven de index — een prijsverlaging brengt de Alma-maaltijden enkel terug tot op een aanvaardbaar nivo (zie ook grafiek).

Het voorstel van de studenten zorgt zowel voor een doorgedreven prijsbeheersing, voor een milieuvriendelijker Alma en stimuleert bovendien alle betrokkenen in Alma tot een gezond financieel beleid.

Pieter Vandekerckhove

Johan Vos

Bruine plekken op de Europese kaart "Er zijn hier geen rechts- ekstremisten"

"Daar komen ze aangemarcheerd, een bleke, bontgeschakeerde troep. Met hoog in top een kruis op bloedrode vlag voorop. Het heeft een grote haak. Die is voor de arme man gemaakt." Aan deze rauwe verzen van Berthold Brecht ontleende Jos Vander Velpen de titel van 'Daar komen ze aangemarcheerd', zijn boek over verzameld Europees ekstrem-rechts.

Een jaar na 'zwarte zondag' liggen Vlaams Blok en ekstrem-rechts erg goed in de markt. Tot voor enkele maanden was er slechts één degelijk naslagwerk over het Vlaams Blok: in '89 schreven Jos Vander Velpen en Hugo Gijssels 'Het verdriet van Vlaanderen. Het Vlaams Blok 1938-1988'. Onafhankelijk van elkaar hebben beide auteurs vandaag een opvolger klaargemaakt. Gijssels presenteert het veelbesproken 'Het Vlaams Blok', Vander Velpen trok de horizon open naar ekstrem-rechts in Europese context. Land per land analyseert hij de opkomst, achtergronden, standpunten, organisatie en politieke invloed van de ekstrem-rechts partijen en verenigingen.

Kaf en koren

Tenslotte besteedt Vander Velpen heel wat energie om aan te tonen dat ekstrem-rechts geen geïsoleerde politieke beweging is, maar veel reële invloed uitoefent op de politieke besluitvorming. Vooral de architecten van het 'nieuwe Europa' pakken uit met heel wat beslissingen die zo uit een verkiezingsfolder van het Front National kunnen gehaald worden. Het repressief vluchtelingenbeleid en de verregaande bevoegdheden voor Europese politiediensten, het zijn eisen die herhaaldelijk én in ongeveer

dezelfde bewoordingen door Le Pen werden geformuleerd.

Toch is het boek van Vander Velpen geen louter uitbreiding van Gijssels' bevindingen op Europees niveau. De verschillende politieke opvattingen van de auteurs leiden vlak tot een andere methode, en dus tot andere resultaten. In de laatste paragraaf van zijn boek stelt Vander Velpen uitdrukkelijk dat hij als enig alternatief tegen ekstrem-rechts een "nieuw socialisme" vooropstelt, "zonder economische uitbuiting, maatschappelijke ongelijkheid, militarisme en internationale onderdrukking".

Hoewel er niet bijster veel kans is dat het gros van de lezers akkoord gaat met die laatste uitspraak, leidt de analyse en de methode die de auteur hiervoor gebruikt op zijn minst tot een interessant en nieuw inzicht. Hij beoordeelt ekstrem-rechts als de meest kure, meest expliciete en op de spits gedreven vorm van een ongebreidelde kapitalisme. Vandaar het laatste hoofdstuk van zijn boek, en vandaar ook zijn onafgebroken aandacht voor de gretigheid waarmee bepaalde 'demokratische' partijen inpikken op de standpunten van ekstrem-rechts. Vander Velpen ziet daarin het empirisch bewijs van het gelijk van zijn ideologisch uitgangspunt.

Gijssels heeft dat vroeger ook gedaan. In zijn inleiding bij 'Het Boek der kampen' van Ludo Van Eck, waarin op een

huiveringwekkende wijze de ontwikkeling van de concentratiekampen van de nazi's wordt getoond, belichtte Gijssels heel duidelijk het oorzakelijk verband tussen de desiderata van de grote Duitse industriële ondernemingen en de vernietigingskampen — Auschwitz diende als leveringskamp van goedkope arbeidskrachten van IG Farben. Expliciet noemde Gijssels het fascisme het ongebreidelde kapitalisme dat tot zijn uiterste consequenties uitgevoerd wordt.

Vandaag doet hij dat niet meer. Hij beschrijft het Vlaams Blok in de eerste plaats als een fenomeen op zich. Daarvoor inventariseerde hij met een onwaarschijnlijk hardnekkigheid het doen en laten van het Vlaams Blok, en presenteert in zijn boek een heuse databank van de partij, haar koryfeën, ideeën en maatschappelijke standpunten. Zoals Johan Anthierens in het weekblad 'Markant' terecht opmerkte, leidt die techniek tot een onvoldoende schifting van kaf en koren: niet iedere bijzonderheid is even belangrijk om even vaak vermeld te worden. Zeker niet als de auteur dan nagenoeg volledig voorbijgaat aan de socio-economische context.

Multi-krimineel

Nu is het net die verrijming die het boek van Vander Velpen een ekstra dimensie geeft. Over het materiaal van ekstrem-rechts dat hij land per land verzameld, is de geïnformeerde lezer doorgaans ingelicht. Dat Schönhuber lid was van de Waffen-SS, dat Le Pen en De Winter bijzonder goede maatjes zijn, dat in Hoyerswerda een brutale pogrom plaatsvond, al die feiten geeft Vander Velpen ook, maar al bij al zijn dat geen wereldschokkende onthullingen meer.

Veel meer verontrustend zijn de reacties van de 'oibare' politici. In alle door Vander Velpen behandelde landen lenen de liberalen, kristendemokraten en socialisten zich tot uitspraken die tot ver in de jaren tachtig absoluut taboe waren voor iedere demokraat. RPR-voorzitter Jacques Chirac schaamde er zich niet voor in de huid te kruijen van een Franse arbeider die op dezelfde etage woonde met een migrantenfamilie, en vervolgden te volkbeelden: "Een vreemdelingenfamilie (...) vangt vijftigduizend Franse frank aan uitkeringen zonder te werken. Als U daar nog het lawaai en de geur aan toevoegt, dan wordt die Franse arbeider gek. Het is niet racistisch dat te zeggen."

In Duitsland zegt CSU'er Max Streibl dat door de migranten Duitsland veranderd is in een "multi-kriminele maatschappij". Frekwent wordt in Duitsland de nieuwe Europese veiligheidspolitie 'Europol' zonder de minste gêne aangeduid als "het testament van Heydrich". Tijdens de Tweede Wereldoorlog was die Heydrich als algemeen hoofd van alle nazi-politiediensten — inclusief de beruchte Sicherheitsdienst — een van de meest gevreesde én gehate nazipoststukken.

C.F. Rüter, hoogleraar strafrecht aan de Amsterdamse universiteit, oordeelt hierover: "Die verwijzing is weinig finjinnig, maar de Duitse ongeoefenheid voor aldus gewekte reminiscenties uit het niet zo verre verleden is, anderzijds, ook niet mis." De vanzelfsprekendheid waarmee het nieuwe Europa zich een ekstrem-rechts idoom eigen maakt en dat als 'demokratisch' presenteert, is inderdaad de meest directe weg naar de realisatie van een nieuwe autoritaire, repressieve superstaat.

Een enkele keer vergaloppeert Vander Velpen zich, en beoordeelt hij politiek te gemakkelijk als epigonen van ekstrem-rechts. Toen het blad 'Die Zeit' de Duitse Wehrmacht omschrijft als de "grootste moordorganisatie uit de menselijke geschiedenis", eiste Alfred Dregger, ere-voorzitter van de CDU/CSU-fractie in de Bondsraad en oud-officier van de Wehrmacht, ekskuses van het blad. Helmut Schmidt, sociaal-demokratisch voorman en mede-uitgever van 'Die Zeit', doet dat

ook: "De door U gelaakte omschrijving van de Wehrmacht ondervindt mijn scherpste kritiek". Vander Velpen beschouwt die houding als "de wind uit de zeilen nemen" van ekstrem-rechts.

Wel, in dit partikuliere geval is dit niet noodzakelijk zo. In zijn autobiografie 'Mensen en moedheden' heeft Schmidt het uitgebreid over zijn ervaringen in de Tweede Wereldoorlog — als gemobiliseerd Duits soldaat heeft hij jarenlang aan het Oostfront gevochten, moeten vechten. Jaren later, tijdens een avondlijk gesprek met Brezjnev, Gromyko en Brandt, heeft Brezjnev het over de wandaden van de Duitsers tijdens de Tweede Wereldoorlog.

Schizofreen

Schmidt schrijft: "Ik wist hoezeer hij gelijk had; ik wist ook hoezeer hij recht van spreken had (...). Ik gaf toe dat Brezjnev op veel punten gelijk had, maar ik ging in tegen zijn uitspraak over de fascistische soldaten. Ik zette de situatie van mijn generatie uiteen, dat maar weinigen van ons nazi waren geweest of in de Führer hadden geloofd. (...) Terwijl wij's nachts Hitler en de oorlog vervloekten, vervulden wij overdag onze plicht als soldaat. Ik maakte onze Russische gasten de schizofrene toestand duidelijk waarin wij, jonge Duitse soldaten, in de oorlog hadden verkeerd en waaronder wij hadden geleden." Soms zijn de motieven van mensen subtieler en eerlijker dan een oppervlakkige analyse zou leren.

Dat neemt niet weg dat 'Daar komen ze aangemarcheerd' een goed boek is geworden, een boek dat aanzet tot verdere reflectie over de rol en de invloed van ekstrem-rechts. Het is daarom voor het Vlaamse lezerspubliek vandaag onmogelijk om zich nog langer te verschuilen achter een argument van onwetendheid. Wie het boek van Gijssels gelezen heeft, kent ekstrem-rechts. Wie dat van Vander Velpen erop nasloeg, begrijpt het bovendien.

Walter Pauli

Jos Vander Velpen, Daar komen ze aangemarcheerd, Extrem-rechts in Europa, EPO, 245 pagina's.

Erasmus in Leuven, versie NSV

Dat Euro-Rechts zich volop aan het vormen is, wordt ook door de Leuvense praktijk bevestigd. Op zaterdag 30 mei '92 stond (allicht puur toevallig...) omstreeks 14 uur bovenstaande Ford Sierra (zie foto 1) geparkeerd voor de lokalen van de Nationalistische Studentenvereniging (NSV) in Standonckstraat 5, een organisatie waarvan de sympathieën met het Vlaams Blok niet onbekend zijn. Het leek er trouwens erg op dat het NSV bezoek verwachtte: meestal sluiten ze tijdens het weekend hun luiken, die dag werd hun uitstalraam feestelijk geteerd.

De Duitse Sierra (nummerplaat GP-ZD 69) is afkomstig uit de omgeving van Göppingen in de deelstaat Baden-Württemberg. Op 1 februari '88 maakte het NSV in haar intern ledenblad reclame voor het kongres 'Rechts zonder complexen' van de Vlaams Blok Jongeren, waar ook een delegatie van de Nationaldemokratische Partei Deutschlands aanwezig was. Er zijn dus contacten met Duitse ekstrem-rechts organisaties.

Dat de eigenaar van de wagen even aangebrachte sympathieën erop nahoudt als de bewoners van Standonckstraat 5, etaleert hij ten over-

vloede door zijn bumper vol te kleven met bijzonder illustratieve stickers. Boven de nummerplaat (foto 2) hangt 'The Nation of Odin' — neo-nazi's zijn verkienderd op heidense motieven uit de Germaanse en Scandinavische mytologie — vergezeld van (links) een Odal-rune, het teken van de Vlaamse Militantente Orde, en (rechts) een gestileerd Keltisch Kruis, het symbool van het Engelse National Front, ook graag bezegeld door de ekstrem-rechts skins.

Aan de linkerzijde (foto 3) hangen twee zelfklevers broederlijk naast elkaar. Een grote 'Europa'-sticker (in de 'o' van Europa is weerom een Keltisch Kruis verwerkt) toont een IJzer-toren met duidelijk leesbare AVV-VVK-symboliek — het is blijkbaar niet hun eerste reis naar Vlaanderen. De tweede sticker is nog intrigerender: het wapenschild van 'Sudetenland' met dito opschrift. Sudetenland, een stukje Tsjechoë waar vóór de Tweede Wereldoorlog een gedeelte van de bevolking duitssprekend was, was na het Verdrag van München in '38 voor Hitler de eerste stap om Tsjecho-Slovakije te overrompelen. Na de oorlog werden die Sudetenduitsers naar Duitsland gedreven, en sindsdien organiseren ze zich binnen de Bund der Vertriebenen. Op 27 februari '92 heeft Kohl over de Sudeten-kwestie een merk-

waardig onderhoud gehad met Valclav Havel: Kohl weigerde het onwettig karakter van het Verdrag van München te erkennen, en dus ook de huidige grens.

Een analoge filosofie spreekt uit de sticker op de rechterbumper (foto 4), die duidelijk dateert van vóór de hereniging: 'Deutschland ist grösser als die Bundesrepublik'. Tot daar weinig aan de hand — ook de Duitse kristen-demokraten en liberalen wensten een spoedige hereniging — maar het tweede opschrift spreekt voor zich: 'Deutsches Reich jetzt'. Het Duitse Rijk, dat impliceert heel West-Polen (de streek van Danzig/Gdansk, Wrocław/Breslau, Szczecin/Stettin), tot Rusland, eventueel ook Sudetenland, Oostenrijk — en dan vanzelfsprekend de annexatie van Süd-Tirol, vandaag Italiaans Trentino-Alto Adage — eventueel zelfs de Belgische Oostkantons of happen Elzas-Lotharingen...

Het is leuk hoe één wagen zo'n mooie illustratie vormt van de ideologie en de structurele banden van Euro-rechts. En dan te bedenken dat de Duitsers zich in een Ford Sierra verplaatsten — de oude Ford was één van de eerste industriële die zich openlijk voor Hitler uitsprak. Zelfs het voertuig is dus kasjer. (wp)

Informatieweekend Geneeskunde voor de Derde Wereld

Geen vliegende dokters meer

Binnen de verscheidenheid van medische hulporganisaties is Geneeskunde voor de Derde Wereld altijd al een buitenbeentje geweest. Reden genoeg voor Veto om dokter Dirk van Duppen wat meer uitleg te vragen.

Geneeskunde voor de Derde Wereld is een organisatie die bewust niet enkel opteert voor voedselhulp of financiële hulp, maar eerder kiest voor projecten die in het betrokken land zelf de problemen voornamelijk structureel willen aanpakken — en dit vanuit een Marxistisch-Leninistische inspiratie. Dat heeft, volgens dokter Van Duppen, alles te maken met de manier waarop zij de hele problematiek zien: "De ziekten van de Derde Wereld zijn niet de tropische ziekten maar wel de armoede. En dat is geen natuurverschijnsel maar een onmiddellijk gevolg van de ongelijkheid tussen Noord en Zuid en binnen het Derde Wereldland zelf, die uiteindelijk altijd terug te brengen is op onrechtvaardigheid."

"Dat stond al te lezen in de verklaring van Alma-Ata (zie kader), waar wij nog altijd achter staan, maar ook het NCOs heeft dat heel goed aangegeven met zijn slogan 'Omdat honger een onrecht is'. Dat onrecht bestrijden doe je nu niet door voedsel te geven of hele tonnen medicamenten op te zenden, maar daarvoor moet je heel duidelijk een strijd voeren voor meer rechtvaardigheid. Konkreet betekent dat dan dat wij partners zoeken in de Derde Wereld die specifiek de heersende maatschappelijke structuren aanklagen en zich ertegen verzetten en waar wij dan vrijwilligers naartoe zenden. Meestal zijn dat dan ook bevrijdingsbewegingen zoals eertijds het FMLN in El Salvador, maar dat kunnen ook meer progressieve regeringen zijn zoals de Sandinisten in Nicaragua of de huidige regering van Burkina Faso."

"Een meer recent voorbeeld is onze steun aan het EPRLF, het Etopisch Revolutionair Volksbevrijdingsfront, dat in Ethiopië instaat voor de opvang van de vluchtelingen uit het buurland Somalië. De burgeroorlog daar tussen de verschillende clans vindt zijn oorsprong in de inmenging van de Verenigde Staten en vroeger de Sovjetunie. Het EPRLF verzet zich tegen die inmenging."

Geneeskunde voor de Derde Wereld maakt daarom een onderscheid tussen strikt hulpverlenende versus bevrijdend werkende programma's. De eerste, zo luidt de redenering, blijven de afhankelijkheid in stand houden

van de Derde Wereld ten opzichte van het Noorden, terwijl de oorzakelijke structuren, het systeem zelf, bevestigd worden. Toch zien we dat de organisatie regelmatig campagnes voor materiële hulp opzet, voor zover die dan gekaderd kunnen worden in een ruimer opzet. De laatste tijd worden wel door tal van NGO-watchers steeds meer vraagtekens geplaatst bij die strategie: in hoeverre bevestigen die materiële hulpkampagnes niet de illusie dat hulp wel degelijk helpt.

Idealisten

Naast die actieve steun in het land zelf, doet Geneeskunde voor de Derde Wereld ook aan bewustmaking van de Belgische bevolking. Van Duppen verwijst hierbij naar het voorbeeld van Jan Cools: "Toen dokter Cools, één van onze medewerkers, in Palestina ontvoerd werd, zetten wij onmiddellijk een solidariteitsactie op touw en slaagden wij er zo in om hier in België een hele groep mensen bijeen te krijgen, als het ware een achterban, die hun steun betuigden en er bij de regering op aandrongen om inspanningen te doen voor zijn vrijlating. Uiteindelijk werd dat dan niet alleen een solidariteitsactie voor Jan Cools alleen, maar krijgt heel de Palestijnse zaak ook wat meer aandacht in onze pers."

De organisatie aarzelt dan ook niet om regelmatig een politiek standpunt in te nemen. "In dat geval redeneren wij vanuit de filosofie dat geen politiek ook politiek is, waarbij men zijn standpunt laat bepalen door de heersende macht — en er dus dikwijls geplooid wordt voor die dominante krachten. Politieke neutraliteit bestaat niet; je moet altijd een kant kiezen, en in de Derde-Wereldproblematiek nog meer dan elders, omdat de tegenstellingen er veel sterker zijn."

Daarentegen wordt er wel een heel duidelijk onderscheid gemaakt tussen politieke en medische neutraliteit. Het laatste betekent dat men als arts eender wie helpt, wat ook zijn politieke of andere overtuiging is. Dat principe wordt door Geneeskunde voor de Derde Wereld ten volle onderschreven, zelfs als de officiële instanties het

bemoeilijken om volledig vrij te werken: "Zo bestaat er op de Filipijnen een wet die gebiedt dat men elke patiënt met kogelwonden dadelijk aan de autoriteiten moet aangeven om hem te ondervragen over mogelijke banden met het verzet. Veel gezondheidswerkers van Filipijnse volksorganisaties die weigerden mensen te verklaren, werden dan ook al vervolgd, gefolterd en zelfs vermoord. In dat geval betekent medische neutraliteit dat je verplicht wordt positie te kiezen tegen de regering, en dat je bijgevolg een politiek standpunt moet innemen."

Belangrijk voor Geneeskunde voor de Derde Wereld is ook de positie van de pers. De plaatselijke bevolking moet steeds goed geïnformeerd worden over wat rond hen gebeurt. Informatie is immers nog steeds het sterkste wapen tegen mogelijke manipulatie. Ook de organisatie zelf moet kunnen werken los van elke invloed van de media. Dokter Van Duppen verwijst hierbij naar Artsen zonder Grenzen: "Wij hebben het volle respect voor het werk van organisaties als Artsen zonder Grenzen, maar dikwijls laten zij zich te gemakkelijk meesleuren door de media. Zij komen tussen daar waar er veel media-aanwezigheid is, en die media zelf worden vaak te vlug beïnvloed door westerse belangen. De keuze van hun interventie wordt dan ook snel bepaald door hun donoren."

Fabel

Van Duppen veegt in dit verband vooral de vloer aan met het klassieke beeld van het vrijwilligerswerk zoals dat nog al te dikwijls gangbaar is. "Het beeld van de witte blanke dokter die van het ene dorp naar het andere per helikopter vliegt om er de mensen te verzorgen, is een vals beeld. Het Derde-Wereldvolk zelf levert dikwijls prestaties die veel meer bewonderenswaardig zijn. Zo herinner ik mij de aardbeving van twee jaar geleden op

De verklaring Alma-Ata

In 1978 werd door Unicef en de Wereldgezondheidsorganisatie een verklaring opgesteld die als leidraad moest dienen voor het werk van de internationale hulpverleningsorganisaties. Bedoeling was om de gezondheidszorg te kaderen in een breder programma van socio-economische factoren die voldaan moeten zijn om de plaatselijke bevolking een minimum aan levensstandaard te kunnen garanderen. Die factoren betreffen dan ook voornamelijk het streven naar rechtvaardige economische verhoudingen, verdeling van de rijkdom, het probleem van landbouw en voedselvoorziening, en nog enkele andere problemen zoals inkomen, werkgelegenheid, opvoeding, hygiëne en woonvoorziening, om er maar enkele te noemen.

De vrij vooruitstrevende verklaring (ondertekend door nagenoeg alle lidstaten van de VN) werd echter al snel ondergraven. Waar men gezondheid oorspronkelijk bepaald had als "een toestand van volledig lichamelijk, mentaal en sociaal welzijn", ging men het begrip al gauw afzwakken en gezondheid interpreteren als gewoonweg "de afwezigheid van ziekte". De rol van de bevolking werd daardoor snel teruggebracht van actieve participatie tot een positie van afhankelijkheid van buitenlandse hulpverleners. De noodzaak van een fundamentele verandering van de economische wereldorde — impliciet in de oorspronkelijke tekst aanwezig — verdween dan ook helemaal. En op die manier heeft de verklaring gedeeld in het lot van zoveel andere verklaringen: de trieste vergetenput. (sf)

de Filipijnen op het eiland Luzon. De hulporganisaties bleven aanwezig zolang er televisie was. Toen die vertrokken, zijn wij met een groep van de plaatselijke mijnwerkersvakbond meegegaan, die onvermoedbaar zorgen bleven toedienen aan de slachtoffers, maar dat heeft geen enkel beeld gehaald in de pers."

"In het algemeen moet je hard werken om in de media te raken. In het geval van dokter Jan Cools is het weliswaar wel gelukt, maar ik denk bijvoorbeeld ook aan de campagne die we vorig jaar ondernomen hebben om het volk in Irak te steunen tijdens het embargo. Een uitgebreid onderzoek van de Harvard University uit de Verenigde Staten over de epidemiologische impact op de volksgezondheid van de Golfoorlog en het embargo had toen aangegeven dat er jaarlijks 177.000 kinderen jonger dan vijf jaar zouden sterven. Wij hebben toen besloten om melkpoeder en andere producten naar Irak te zenden, maar dat heeft nauwelijks enige aandacht gekregen in de pers. De media steunde immers het embargo, welk ook de gevolgen ervan waren."

"Nog een voorbeeld: in oktober 1986 had ik een interview met de BRT-

Wereldomroep over de situatie in de burgeroorlog in Libanon. Die vroegen me toen om het woord 'PLO' niet te vermelden omdat die term te gevoelig zou liggen. Als je zulke dingen toelaat, dan vind ik dat zelfcensuur. Ondertussen is die toestand door het uitbreken van de Intifada, de Palestijnse Volksopstand, wel veranderd en kan de bevolking samen met haar organisaties — haar bevrijdingsorganisaties — haar stem laten horen."

"In feite kan je stellen dat de fabel van de witte vliegende dokters enkel in stand gehouden wordt zolang men blijft geloven dat de honger en de armoede in de Derde Wereld hun oorsprong vinden in de natuuromstandigheden en dat de bevolking er zelf schuld aan heeft. Dat moet doorprikt worden en daarom moeten wij getuigen in de media en naar de publieke opinie toe werken."

Serge Franchoo

Geneeskunde voor de Derde Wereld organiseert op 28 en 29 november een informatieweekend met onder andere dr. Chowdhury, winnaar van de Alternatieve Nobelprijs. Contact opnemen kan via telefoon 02/513.74.06.

(foto Dieter Telemans)

nodigt U uit op

DE COMPUTERBEURS MET STUDENTENPRIJZEN

Compir biedt U computers van verschillende merken, software, randapparatuur en naslagwerken.

Dinsdag 1 en woensdag 2 december '92 telkens van 10.00u tot 18.00u in de salons en de proclamatiezaal van het Arenbergkasteel te Heverlee

Drie computers en een laserprinter te winnen, geschonken door Apple Education Centre, Micromart en Andon

TOEGANG GRATIS

advertentie

En er is méér.

2 december

Simple Men

9 december

Akira

16 december

Hear My Song

13 januari

The Last of the Mohicans

13 januari

Une Vie Indépendante

20 januari

Glengarry Glen Ross

Je zi(e)t er beter.

Tom Ronse over de Verenigde Staten

Joe Sixpack in Wonderland

In zijn boek 'Rambo op lemen voeten' schetst Tom Ronse, Amerika-kenner en korrespondent voor onder andere De Morgen en De Groene Amsterdammer, een onthutsend portret van het hedendaagse Amerika. Een portret dat iets anders uitvalt dan de gloedvolle toespraken van opeenvolgende presidenten doen vermoeden.

Alomaanwezig in de Verenigde Staten is de immigrantenervaring: meer dan de helft van de Amerikanen heeft minstens één grootouder in het buitenland. Deze meest ingrijpende invloed op de Amerikaanse samenleving ging uit van een bijzondere immorele vorm van immigratie: de slavenhandel. Tweehonderdzesenveertig jaar lang hield dit fenomeen stand, maar ook na de emancipatie volgde nog een bijna honderd jaar lange legale discriminatie, waarbij de situatie van de zwarten er niet veel op vooruit ging.

Hoewel deze wettelijke vormen van discriminatie nu zo'n dertig jaar geleden, onder impuls van Martin Luther King, zijn afgeschaft, wordt op dit ogenblik nog op vrijwel alle terreinen van het sociale leven zwaar gediscrimineerd. Kings geboortedag werd een nationale feestdag, maar ondanks schuchter pogingen tot *affirmative action* steunt de Amerikaanse economie nog op een vorm van arbeidsdeling, gebaseerd op de huidskleur: een systeem van beroepsapartheid, waarbij niet-blanken in de minst aantrekkelijke banen terecht komen of zelfs helemaal van de legale economie worden uitgesloten. Via onzichtbare drempels in het onderwijs, op de arbeidsmarkt en vooral in het dagelijkse leven wordt elke vorm van gelijkberechtiging onmogelijk.

Gettoverving

Dat is ook niet zo verwonderlijk: het Amerikaanse racisme is rechtstreeks geworteld in de slavernij. Tom Ronse toont aan hoe de dominerende bevolkingslaag er alle belang bij heeft via scholen, kerken en media de vooroordelen en het wederzijdse wantrouwen in stand te houden. Dit vormt immers een efficiënte rem op eventuele solidariteit tussen armen van verscheidene culturen en met een andere huidskleur. En deze solidariteit zou er wel eens toe kunnen leiden dat men de armoede zou gaan zien als

een produkt van structureel geweld door het maatschappelijk bestel, wat natuurlijk ten allen prijze vermeden moet worden.

Nuke

Naast deze degelijke ontmaskering van de *melting pot*-theorie, gaat Ronse in op een aantal nijpende kwesties in het hedendaagse Amerika. De auteur loodst de lezer op die manier onder meer door de crack-problematiek, de gettoverving in de binnensteden, het onderwijs, het rechtssysteem en de armoede. Ook het toenemende geweld komt aan bod.

Op dit ogenblik zijn er naar schatting tweehonderd miljoen vuurwapens in prive-bezit; dat aantal groeit jaarlijks aan met zo'n vijf à zes miljoen. Het is niet toevallig dat precies in dit land van pioniers en Wild West-heroelek stakingsposten vaak ontzet worden door *privee-kommando's*. Nergens bloeit de legende van heldhaftige zelfverdediging nog zo als in de Verenigde Staten. En nergens vallen in vredstijd zoveel doden door schietpartijen. Niet dat er geen maatregelen genomen worden: de invoer van automatische en semi-automatische wapens is verboden. Alleen jammer dat tuigen die in de Verenigde Staten zelf gemaakt worden, vrij verkocht mogen worden. Dat is ook het geval voor moord-handboeken. Amerika bevindt zich dan ook in een vicieuze cirkel van bewapeningseskalië, waarbij de kans om als zwarte man door moord om het leven te komen ongeveer één op dertig bedraagt. Hoe meer er wordt vermoord, hoe meer wapens er worden gekocht om zich te verdedigen.

Deze binnenlandse traditie van geweld wordt naar de rest van de wereld toe vertaald in een agressieve interventiepolitiek. De overweldigende militaire superioriteit op het internationale terrein wordt in-

tern ondersteund met patriotische bombast.

Ronse: "Buitenlanders begaan misdaden tegen de mensheid, Amerikanen begaan hoogstens goedbedoelde vergissingen." Nieuwshows bevatten haast enkel buitenlands nieuws als het gaat om rivaliserende plaatselijke groepen, gruweldaden van kommunisten en Amerikaanse hulp- of reddingsacties. Anti-Amerikaanse gevoelens in het buitenland zijn voor de modale Amerikaan dan ook niet alleen verkeerd, maar ook volkomen naast de kwestie.

Ondanks de verscheidenheid in etnische achtergrond kent geen enkel land in de wereld zo'n uniforme cultuur als Amerika. Deze cultuur is die van de dominerende bevolkingsgroep, bestaande uit blanke, conservatieve, economisch liberale en (dus) rijke industriëlen. Precies zij zijn de producenten van de wereldberoemde, maar zelden volbrachte 'American dream'. Belangrijkste aktor in het instellen en handhaven van deze schijnbare maatschappelijke consensus zijn de media (televisie), die trouwens in handen zijn van deze bevolkingsgroep. Programma's vinden hun bestaansreden in de reclame die ze ondersteunen en men mikt dus op een koopkrachtig publiek.

Ronse: "De wereld van de kleine inkomens (...) komt dan ook zelden op het scherm. Kontroversiële beelden die een deel van de kijkers tegen de borst kunnen stuiten (bijvoorbeeld gelijkwaardige omgang tussen mensen met verschillende huidskleur, laat staan seks) worden angstvallig vermeden." En dat de Amerikanen televisie kijken blijkt uit de cijfers: Joe Sixpack (de lokale Jan-met-de-pet) hangt voor zijn achtentiende gemiddeld 22000 uren voor de beeldbuis.

Belangrijk zijn vooral het uiterlijk en de houding van het *anchorteam* (de presentatoren): steeds dezelfde types en steeds dezelfde ongevaarlijke, zogenaamd objectieve berichtgeving.

Duiding is immers uit den boze; simulatie, opgepepte dramatiek, selectieve en bevestigende berichtgeving en konstante ondersteuning van het statuskwo daarentegen vormen de regel. "Debatten worden slechts weergegeven voor zover ze in het establishment zelf gevoerd worden." Als deze schijnbare meerderheid zich dan uitsprekt, vervalt elke vorm van discussie en wordt verdere kritiek systematisch doodgewezen. Zo vervullen de media vlekkeloos hun rol als wat Ronse betitelt als 'een totale propaganda-machine'.

Het is op zijn minst paradoxaal hoe het meest vrije land ter wereld, zoals de leiders van de Verenigde Staten hun land graag noemen, zo'n conservatief-inkapselende media kent. In dit land, waar men prat gaat op individualisme en persoonlijke vrijheid, stapt men meer dan waar ook mee in een lange, uniforme stoet van kleurloze consensus, zonder voorafgaande discussie. Ronse noemt dit treffend de totaleitair democratie.

Dat deze samenlevingsvorm een zeer efficiënt middel tegen de uitging van eventuele sociale onvrede is, ligt voor de hand. Ook het onderwijs speelt hierin een bedenkelijke rol: reeds vanaf de peuterschool worden kinderen netjes gekanaliseerd naar hun maatschappelijke positie. Zoals altijd het geval is doet het hele systeem natuurlijk uitschijnen dat dit een vorm van zelfselectie is, gebaseerd op de vrije wil van de burger. Een Amerikaan die van de (beperkte) bijstand leeft zal dat dan ook vaak niet aan de onrechtvaardige organisatie van de maatschappij wijten, maar aan zijn eigen falen, als zijnde heel *unamerican*.

Nuchter

Ronse wijdt een groot deel van zijn boek aan de periode vanaf 1980, het jaar waarin Reagan aan de macht kwam (zie kader). Het resultaat van twaalf jaar Republikeins bewind is een Amerikaanse samenleving die bestaat uit "twee werelden zonder raakpunt: rijk en arm". "Sociologen spreken van een *zandloper* economie: de onderste laag van de middenklasse werd naar beneden gedruwd, terwijl de bovenste laag naar boven kwam."

Er is met andere woorden sprake van een beperkte groep die hallucinante rijkdommen opstapelt, en een steeds groter wordende groep die men met de term 'underclass' aanduidt. Voor deze laatste is er binnen het dogma van de vrije markt geen plaats, en lijkt er ook weinig hoop op verandering, als er geen globaal alternatief ontwikkeld wordt.

Met deze weinig opwekkende vaststelling besluit Tom Ronse een sterk portret van een staat die militair onoverwinnelijk kan zijn, maar sociaal en economisch op lemen voeten staat. De auteur slaagt erin zijn maatschappijkritiek stevig onderbouwen met cijfergegevens, zonder de lezer ermee te overspoelen. Dat kadert trouwens mooi in de eerder journalistieke aanpak, die de leesbaarheid van het boek zeker ten goede komt.

Stef Jansen

Tom Ronse 'Rambo op lemen voeten: Amerika in de jaren negentig' Kritik. 270 p.

IMEXCOM TECHNOLOGY

Burgemeesterstraat, 3
3300 - Leuven
Tel : (0)16/223285 - Fax : (0)16/220485

You Need a Computer ?
For private or professional usage
The answer is simple :
- The BEST Price around -
- The BEST Service around -
Imexcom Technology
YOUR PARTNER

386 Sx 33Mhz
1 Mb Ram geheugen
FD0 3.12 (1.44Mb)
HD0 42Mb
VGA Card TRIDENT 256Kb
VGA 14" Monochrome Monitor
Keyboard Extended 102Keys
2 Serials - 1 // - 1 Game
Mouse Micro. Comp.
Mouse Pad
Minilower or Desktop Case

Price : 2599,- BTW In.

IMEXCOM TECHNOLOGY

Tervoerstraat, 93
1040 - Brussel
Tel : (0)2/7368756 - Fax : (0)2/7327879

De bende van Ome Ron

De schijnbare maatschappelijke consensus waarmee de Amerikaanse dominerende bevolkingslaag de huidige samenlevingsvorm handhaaft, is een tijdlang minder onomstreden geweest: in de jaren zestig en zeventig beroerde een golf van nieuwe ideeën de intelligentia. Een heel gamma specifieke omstandigheden maakten echter in 1980 de tijd rijp voor een radicale restauratie van het oude Amerika.

Het boegbeeld van deze beweging werd de gepensioneerd western-akteur Ronald Reagan, bij uitstek symbool voor de romantische recht-voor-de-raap cowboy. Ronse toont aan hoe Reagan in werkelijkheid een marionet was van het conservatieve Amerikaanse establishment. Als hij al eens rechttoe-rechtaan was kon men de zaak meestal maar op het nipperje en met de altijd aanwezig hulp van de media redden, zo blijkt uit een aantal pittige voorbeelden die de auteur geeft. Reagan beschikte over een meesterlijke propagandamachine, en in een mum van tijd liep Amerika storm voor de heropbouw van de internationale superioriteit en de traditionele waarden. Ronse toont aan hoe de Amerikanen door de media een schijnwereld voorgeschoteld kregen, en zich dan ook vol overgave in Reagans restauratie-projekt stortten.

Dat dit gepaard ging met enorme buitenlandse schulden en een nooit geziene golf van bezuinigingen in de (toch al kwasi onbestaande) sociale sector was minder geweten. "Reagan heeft de economische crisis van de Verenigde Staten de wereld — niet opgelost. Hij heeft ze voor zich uitgeschoven." Intussen werden de defensie-uitgaven steeds sneller opgevoerd; in 1992, nu de koude oorlog voorgoed voorbij is, bespaart het Pentagon met twee procent. Als potentiële nieuwe vijand wordt vooral Japan slachtoffer van verdachtmaking. Nog steeds slorpt de bewapening zo'n veertig procent van de industriële productie op. (S)

Dagenlang hebben we op de loer gelegen bij de Brusselse metro. Maar niet één keer gunde die verdorde verlichting ons een historische glimp.

(foto Dieter Telemans)

Sportraads Interfakultaire Bekercompetities

Woensdag 25 november

Volley Dames: 13.00 u Apollon -- Psychologie • 14.00 u Pedagogie -- Camillo Torres • 15.00 u VTK -- Cité • 16.00 u Wina -- Medika
Basket Heren: 13.00 u VRG -- LBK en Camillo Torres -- Industria • 14.00 u Apollon -- Psychologie en VI. Monniken -- VTK • 15.00 u Ekonomika -- Wina • 16.00 u Pauscollege -- Justus Lipsius
Basket Dames 15.00 LBK -- VTK • 16.00 Wina -- Ekonomika

Maandag 30 november

Basket Heren: 21.00 u Justus Lipsius -- Politika • 22.00 u LBK -- Industria
Basket Dames: 19.00 u Psychologie -- Germania • 20.00 u Apollon -- Politika

Ook dit jaar organiseert Sportraad weer de Interfakultaire Bekercompetities. Ploegen uit verschillende fakulteiten en ped's komen tegen elkaar uit in de traditionele sporten als voetbal, volleybal, basketbal, minivoetbal en handbal en dit zowel voor heren als voor dames. Later op het jaar komt er zeker nog een rugby-toernooi en korfbal staat ook nog op het programma. Als je wil meedoen kan je altijd eens informeren bij je sportverantwoordelijke. Supporters zijn natuurlijk altijd welkom. Alle wedstrijden gaan door in de grote sporthal van het universitair sportcentrum ("t Sportkot"). Misschien nog een laatste motivatie: de finalisten van elke competitie mogen aantreden in het LBS-toernooi van eind februari, Sportraads internationaal sporttoernooi voor studenten.

Geen geld voor zelfhulp Dat ze zichzelf maar behelpen

ZELFHULPGROEP VOOR POLITICI ZONDER PERSPEKTIEVEN

Afgelopen weekend vierde Trefpunt Zelfhulp (TZ) haar tienjarig bestaan. Een academische zitting met onder andere Rektor Dillemans en Minister Demeester van Welzijn en Gezin, en een heuse beurs voor zelfhulpgroepen luisterden het feest op. De belangstelling voor dergelijke groepen is de laatste jaren sterk toegenomen. Radio- en televisieprogramma's zoals 'Service-Telefoon', 'Ommekaar' en 'Het Eenzame Hartenburo' zijn daar slechts enkele voorbeelden van.

Het ontstaan van TZ moet gesitueerd worden in het begin van de jaren '80. Rika Steyaert, toenmalig Staatssekreteraris voor het Gezin en de Welzijnszorg, gaf opdracht aan de Afdeling Medische Sociologie (nu: Sociologie van de Gezondheidszorg) van de KU Leuven een beleidsvoorbereidend onderzoek op te starten. In 1982 resulteerde dit onderzoek in de oprichting van één gecentraliseerde zelfhulpstructuur, namelijk het Trefpunt Zelfhulp.

Deze wil vanwege de Overheid om een gecentraliseerde structuur op te zetten werd begin '85 formeel bekrachtigd toen TZ erkend werd als vzw binnen de KU Leuven en een driedelige opdracht kreeg: een informatie- en documentatiecentrum opzetten, ondersteuning bieden aan zelfhulpgroepen en wetenschappelijk onderzoek.

Modeverschijnsel

Deze beslissing viel toen niet bij iedereen in goede aarde. In zijn bijdrage aan het jubileumboek van TZ, verwoordt Frans Swartel, voorzitter van het Limburgs Platform Zelfhulp- en Ontmoetingsgroepen (LPZO), zijn wens tot decentralisatie van de ondersteuningsstructuur ten aanzien van de zelfhulpbeweging. Meteen relateert hij dat toenmalige ongenoegen: "Ook begrijpen wij nu afstandelijker beter waarom de overheid destijds wellicht opteerde voor één gecentraliseerd steunpunt. Politiek, sociaal-economisch waren het moeilijke tijden... de overgang van een rooms-rood naar een rooms-blauw kabinet met neo-liberale inslag temidden van explosierende werkloosheid en staats-schuld. De zelfhulpbeweging was te jong en kende een ongekend controleerde, meervoudige, moeilijk te beheersen groei. Wellicht was er ook een zeker verzet vanuit belangrijke andere beleidsbepalende instanties in de gezondheidszorg. Was het al dan niet een modeverschijnsel? De overheid reageerde voorzichtig en wilde zich niet al te sterk binden. Eén steunpunt

op het vlak van de Vlaamse gemeenschap was voorlopig voldoende."

De vraag om decentralisatie leeft echter nu wel, ook bij TZ zelf. Anneliese Dinneweth, sinds '88 medewerkerster op TZ, stelt dat één gecentraliseerd centrum per provincie een hele verlichting zou zijn voor het centrum in Leuven, dat nu dus een overkoepeling is voor alle zelfhulpgroepen in Vlaanderen. Dat er ondertussen 1064 zelfhulpgroepen in Vlaanderen zijn die ongeveer 270 verschillende problemen omvatten is zeker niet vreemd aan de wens tot decentralisatie. Nu is het zo dat bij de oprichting van een nieuwe zelfhulpgroep mensen van TZ naar alle uithoeken van het land moeten om voordrachten en dergelijke te geven.

Er is tevens nood aan een betere coördinatie tussen aanverwante zelfhulpgroepen. Dit zou dan ingaan tegen de huidige tendens om bepaalde problemen op te splitsen. Vroeger was er bijvoorbeeld een zelfhulpgroep voor kankerpatiënten, nu zijn er groepen voor borstkanker, keelkanker, longkanker.

Een andere discussie die vaak gevoerd wordt met betrekking tot zelfhulpgroepen is de rol die zij moeten spelen naar de overheid toe. Sommigen pleiten ervoor dat TZ ook als drukingsgroep optreedt. In het hogervermelde jubileumboek van TZ stelt Gusta Frooinckx, voorzitter van Similes-Vlaanderen — een vzw voor familieleden van psychiatrische patiënten — dat ze ervan droomt "dat Trefpunt Zelfhulp méér uitgesproken belangenbehartiging bij de overheid zou optreden in functie van een formele, structurele en financiële erkenning en waardering van zelfhulp en zelfhulpgroepen. Zelfhulp-deelnemers zouden trouwens meer inspraak moeten krijgen in het gezondheids- en welzijnsbeleid."

Wivina Demeester, huidig Gemeenschapsminister van Financiën en Begroting, Gezondheidsinstellingen, Welzijn en Gezin, gaat hier echter keihard tegenin. Zij stelde op de academische zitting dat zelfhulpgroepen, net zoals

drukingsgroepen een belangrijk informatiekanaal kunnen zijn voor de overheid, maar dat zelfhulpgroepen in essentie zichzelf moeten blijven en zich dus niet moeten mengen in het politieke debat.

Slachtoffer

Ook pleit de minister radicaal voor een niet-subsidiëring van zelfhulpgroepen: "In zelfhulpgroepen helpt men elkaar op vrijwillige basis. Dat vind ik essentieel. Meer nog, het is mijn overtuiging dat de dag dat deze groepen niet meer werken op basis van vrijwilligheid, zij hun dynamiek en meerwaarde verliezen. Die stel-

lingname is niet ingegeven door een bezuinigingsoverweging om de uitgaven voor professionele gezondheids- en welzijnszorg te beperken, maar wel door een sterk geloof in de macht van het spontane, het vrijwillige dat gebaseerd is op solidariteit. Ik ben dan ook de mening toegedaan dat men de zelfhulpgroepen als dusdanig niet mag subsidiëren als werksort. Subsidiëring met de daaraan verbonden voorwaarden zou het risico inhouden dat de dynamiek en de creativiteit van zelfhulpgroepen verstuikt raken onder bureaucratische regelgevingen."

Het is nochtans vaak nodig dat zelfhulpgroepen een minimum aan professionele ondersteuning hebben,

zoniet bestaat het risico dat de gesprekspartners elkaar meer kwaad doen dan goed. Het is vaak noodzakelijk dat professionele hulpverleners klaar staan om slachtoffers in crisismomenten op te vangen. Niet dat professionals in de plaats van lotgenoten moeten komen, er is wel nood aan complementariteit. TZ, dat nu aan bestaande en beginnende zelfhulpgroepen (financiële) steun geeft in de vorm van voordrachten, documentatie en organisatorische aspecten, heeft zelf te weinig financiële middelen om ook dat te bekostigen. Tijd voor een nieuwe zelfhulpgroep, misschien?

Patrick Staudt

Homo-avond bij de burgerlijk ingenieurs Roze Drempel te hoog?

Nu donderdag gaat de eerste homo-avond specifiek voor studenten van Toegepaste Wetenschappen door. Met dit initiatief willen enkele ingenieursstudenten mede-homo-studenten overtuigen kleur te bekennen en de moeilijke stap naar buiten toe te zetten.

Twee pagina's worden besteed om de aanleiding van dit toch niet alledaags initiatief uit te doen te doen. Op basis van een ietwat ongelukkig gekozen studie uit de Verenigde Staten van Kinsey, Pomeroy en Martin, daterend van 1948, komt men in de bijlage van 'Het Bakské' tot een opmerkelijke conclusie. Zo zouden er tussen de drieduizend ingenieursstudenten, assistenten en docenten, minstens honderdvijftig homoseksuele rondlopen. En daarvan durven slechts een kleine minderheid met hun seksuele geartheid naar buiten treden,

aldus de auteurs. Een van de initiatiefnemers gaf hierover meer uitleg. Pedro Tytgat: «Er bestaan recentere studies die het onderzoek van Kinsey, Pomeroy en Martin bevestigen, maar die zijn meestal op kleinere steekproeven gebaseerd, of zijn minder representatief omdat de selectie van personen gebeurde via abonnementen op de 'Homokrat' of dergelijke bladen. Die ene studie wordt nu altijd als de betrouwbaarste aangezien. Bovendien hebben we die cijfers niet gegeven om ekkast aan te tonen hoeveel ingenieurs wel juist homo zouden zijn. We willen wel duidelijk maken dat er meer mensen met hun homoseksuele ervaringen in de knoel liggen dan de enkele personen die daarvoor durven uitkomen. En al bij al is homoseksualiteit, buiten de talk-shows en laat-avondprogramma's, toch niet bijster bespreekbaar in onze maatschappij.»

«Bovendien is de opleiding burgerlijk ingenieur een studierichting waarin gevoelens en emoties weinig aan bod komen. Vandaar dat er ekstern — bijvoorbeeld op kringvergaderingen — meer over emotionele aspecten van de studenten zou moeten gebabeld worden.»

De organisatoren van de avond, Luc Vandepere en Pedro Tytgat, geloven dat voor veel studenten de onzekerheid omtrent de mensen die elkaar ontmoeten in organisaties als 'De Roze Drempel' en haar specifieke studentenopvanggroep 'Het Goede Spoor', hen tegenhoudt om de eerste stap te zetten.

Tytgat: «Ik zit nu in mijn laatste jaar en heb voor mezelf een keuze kunnen maken. Ik weet dat er velen zijn die dezelfde stap niet aandurven, die nog niet 'out of the closet' zijn gekomen. Ik vind dat spijtig, want de openheid en de verdraagzaamheid die er in Leuven heerst, creëert een ideale sfeer om toch de stap te zetten naar 'coming-out'. Daarom willen we mensen stimuleren en tonen van 'kijk, het

bestaat, het gaat en het kan goed aflopen.»

«Je kan je inderdaad afvragen hoe drempelverlagend zo een avond zal zijn. Misschien schrikken er nu wel mensen terug van het feit dat ze daar op iemand van hun eigen jaar of zelfs eigen reeks (bij burgerlijk ingenieur worden de massale jaren opgedeeld in kleinere 'reeksen', nvd) kunnen botsen. Het zullen in ieder geval gewone studenten zijn, die met dezelfde problemen zitten als wijzelf. We verwachten trouwens niet zo veel volk. Als het wat meevalt, proberen we nog wel een gelijkaardige activiteit te organiseren, maar het is zeker niet de bedoeling om ons af te zonderen in beperkte kring.»

De fakulteit Toegepaste Wetenschappen bestaat voor bijna negentig procent uit mannelijke studenten. De vrees bestaat dat niet alle officiele instanties even entoesiast zullen reageren op het initiatief.

Tytgat: «Ik heb dat idee van die burgie-homo-avond eens laten vallen bij Eric Dewaet, de preses van VTK. Die reageerde positief. Hij raadde mij aan om misschien eerst met de dekaan contact op te nemen, maar ik zag niet goed in waarom. Het is een gewone activiteit van VTK voor studenten van Toegepaste Wetenschappen. Later bleek dat de top vier (preses, vicepreses, beheerder en sekretaris, nvd) eveneens akkoord ging. Eerst werd gedacht aan een homo-fuif voor burgies, maar het is onder normale omstandigheden al niet gemakkelijk een zaal vol te krijgen. Daarom kozen we ervoor om gewoon op een donderdagavond kafee 'Masereelklub' in de Ierse Predikerstraat vanaf 19.00 uur af te huren, en daar een avond te organiseren.»

«Tot nu toe hebben we nog geen negatieve reacties gekregen op onze 'avond', en we verwachten te ook niet echt. Misschien dat enkele mensen aanstoet nemen aan onze activiteit, maar je wordt geen homo van het lezen van een aankondiging. En als iemand onze affiches wegneemt, hangen we gewoon een nieuwe.»

Huib Huyse

Sportraad dankt alle
maratonlopers en
stappers.
En natuurlijk ook de
medewerkers: sein-
gevers, bevoorraders,
komputer-team, kine-
ploeg, ...

'De Meesterknecht' van Charles Ducal. "Een gedwongen keuze tussen het autobiografische en het fiktieve, dat vind ik censuur"

Charles Ducal is een dichter, en, zo zegt hij zelf, dat blijft hij ook na de publicatie van de prozabundel 'De Meesterknecht'. Veto praatte met hem over het konflikt tussen realiteit en fictie.

Ducal debuteerde met de dichtbundels 'Het Huwelijk' en 'De Hertog en Ik'. In zijn recentste werk, de verhalenbundel 'De Meesterknecht' laat Ducal zijn hoofdpersoon Simon Ackx in zes verhalen terugblikken op achtereenvolgens zijn studentenperiode in Leuven, zijn debuut als dichter, zijn intrede in het katholieke onderwijs en zijn eerste huwelijksjaren. Het centrale motief in deze verhalen is het knechtschap in al zijn facetten.

Verscheidene meesters — de Marxistisch-Leninistische Beweging (MLB), het Universitaire Rode Kruis (URK) waarvan hij het enige werkende lid is, zijn literatuurbloedbroeder Eddy, en de bekrompen katholieke schooldirectie — moeten weinig moeite doen om hem voor hun kar te spannen. Ackx probeert zich hiertegen te wapenen door in de realiteit in te grijpen via zijn poëzie. Op een bijna puberale manier probeert hij bijvoorbeeld zijn vriendenmin met gedichten aan zich te binden, zonder veel succes echter. Pas op het einde van de bundel verlaat Ackx deze manier van denken: "Ik nam afscheid van de werkelijkheid, sprong in het zadel en reed de nacht in."

Mytisch

Ducal's verhalen spelen zich af in een herkenbaar Leuvense kader. Verschillende gebeurtenissen gaan terug op historische feiten, zoals bijvoorbeeld de bezetting van de universiteitsbibliotheek. Ook enkele personages refereren aan bestaande personen. Zo wordt wijlen professor Albert Westerlinck in het boek J.M.J. Ormegganck en het personage Karel Dehertog heeft verdacht veel weg van Herman De Coninck. Die publiceerde trouwens al in 1988 in zijn 'Nieuw Wereldtijdschrift' het prozadebuut van Ducal, wat later het eerste verhaal van 'De Meesterknecht' werd.

Veto: Ben je nu een prozaïst geworden?

Ducal: «Ik ben een dichter die een prozaboeke geschreven heeft. Als schrijver probeer je wel eens iets nieuws, al was het maar om niet vast te roesten. Het gaat ook duidelijk om zes aparte verhalen. Die worden overspannen door dat ene thema van het knechtschap, maar onderling hebben ze niet de eenheid die een roman zou kenmerken. En dat was ook helemaal niet de bedoeling. Het boek is trouwens episodisch ontstaan. Je schrijft een verhaal en een jaar later doe je dat nog eens. Het valt je dan op dat je bepaalde thema's en personages bijna automatisch laat terugkeren.»

«In functie daarvan heb ik nog een aantal verhalen geschreven. Na enkele jaren heb ik die gebundeld en dat doe je dan natuurlijk zo dat ze zo intelligent mogelijk op elkaar volgen. Maar ik heb nooit de ambitie gehad om van 'De Meesterknecht' hét werk van mijn carrière te maken. Dit boek wil de problemen humoristisch en lichtvoetig behandelen en het is met die instelling geschreven. Dit proza is voor mij een prettig zijpaadje maar de gedichten blijven wel het belangrijkste. Ik werk ondertussen trouwens aan een derde dichtbundel.»

Veto: Is je schrijfstijl gedetermineerd door de dichterschap?

Ducal: «Dat is iets dat je niet in de hand hebt. Je schrijft onbewust op een bepaalde manier als prozaïst omdat je op een bepaalde manier als dichter werkt, bijvoorbeeld door de dingen zo puntig mogelijk te formuleren. Er zijn wel mensen die mij op parallellen wijzen maar dat merk ik pas zelf achteraf. Ik vind dat de twee helemaal anders zijn. En je kunt ze trouwens moeilijk met elkaar vergelijken. Bepaalde elementen uit mijn dichtbundels komen letterlijk in het boek terug maar dat is eerder een spelletje met de lezer. Vooral de toon vind ik toch duidelijk luchtiger dan die van mijn dichtbundels. Die zijn harder, cynischer en ook mytischer, denk ik. Ze proberen ook een diepere laag aan te boren.»

Veto: Je was tijdens je studententijd MLB-aktivist. In hoeverre werkte deze beweging, die de arbeider wou bijstaan, niet over de arbeider heen?

Ducal: «Je moet daar een onderscheid bij maken. De MLB is een studentenorganisatie en studenten zijn nogal eens vervreemd van de sociale realiteit. Ze staan daar ook ver van af in het dagelijkse leven. Ze gaan naar de les, lezen hun kursussen, dus je omerking zal inderdaad ook wel gelden voor MLB zoals ik ze heb meegeemaakt.»

«Anderzijds is de MLB een onderdeel van de grotere Amada, nu PvdA-beweging. En dat is absoluut geen studentenorganisatie meer, maar een beweging die sterke wortels heeft in de realiteit van fabrieken en sociale strijd. De mei-68 generatie van maoïsten vond dat alleen maar ageren binnen de universiteit voor hen te steriel was en hebben zich effectief met de arbeider verbonden door in een fabriek te gaan werken. Op die manier hebben ze getracht het wereldvreemde te overstijgen. Ik vind absoluut niet dat de PvdA lijdt aan salonkommunisme.»

Veto: Ook Simon Ackx is MLB-militant. Daarnaast zijn er nog inhoudelijke parallellen te trekken met je eigen leven zoals de roeping voor het onderwijs en de deelname aan de actie Spies van Germania om de gelijknamige gastlektor Zuidafrikaanse Letterkunde het lesgeven te beletten. Is 'De Meesterknecht' geen verkapt autobiografie?

Ducal: «Ik wil die twee zorgvuldig uit elkaar houden. Dat is volgens mij ook niet moeilijk maar sommige mensen slagen daar blijkbaar toch niet in. Als de titel van mijn boek 'De Meesterknecht' is, dan geef ik daarmee het thema dat ik wil uitwerken aan. Ik doe dat op basis van eigen ervaringen, maar ik wil er geen verslag van maken.»

«Als ik dat had willen doen, had ik een totaal ander beeld moeten ophangen van het hoofdpersoon. Had ik vooropgesteld dat deze bundel een reële weergave had moeten zijn van mijn eigen ervaringen, dan was ik te sterk gebonden geweest aan wat ik zelf beleefd heb. In dit verhaal is het net omgekeerd. Het hoofdpersoon doet wat ik wil, wat de realiteit ook

geweest is, gewoon omdat ik wil dat hij dat knechtschap uitbeeldt. De figuur moet naar de eisen van het verhaal een meeloper zijn, iemand die flink zijn best doet om over de bol geaaid te worden. Ackx is een naïeveling. Maar je kan op basis van het boek niet besluiten dat je nu weet wat ik in de jaren zeventig in Leuven uitgesproken heb.»

Fiktie

«Het boek is een poging om die hele periode van politieke betrokkenheid te zien in het ruimere thema van iemand die zich voortdurend verkoopt omdat hij de kracht mist zijn eigen programma uit te schrijven. Dat moeten de meesters voor hem doen.»

Veto: 'Het Huwelijk' eindigt met de regels "poëzie is een daad van ontkenning". Ook dat is een werk waarbij de lezer problemen heeft om de verteller en de schrijver uit elkaar te halen. Hadden deze regels niet in 'De Meesterknecht' gepast?

Ducal: «Ik begrijp echt niet waarom dat autobiografische voor zoveel problemen zorgt. Het boek gebruikt autobiografische elementen om een syntese te maken, een beeld van de jaren zeventig. Dat overaktivisme van het MLB met zijn modelmilitanten, die actie Spies, dat heb ik gebruikt. Die herkenbaarheid vinden veel mensen trouwens een charme van het boek. Maar dat spreekt absoluut niet tegen dat ik, die persoonlijk in die geschiedenis betrokken ben geweest, van sommige elementen gebruik maak van en andere niet. In dat verhaal staat bijvoorbeeld niet dat ik ooit in de leiding van MLB heb gezeten, gewoon omdat dat niet in het verhaal past. En die betoging die het einde betekent van Ackx' deelname aan het politieke leven in Leuven heeft wel plaatsgevonden, maar heeft mij absoluut niet toe aangezet mijn politieke acties te staken.»

«Ik syntetiseer een aantal belangrijke gebeurtenissen uit die periode zodat ze een tijdsbeeld vormen en zo dat de evolutie van het personage het thema dient. Dat is het verschil tussen een autobiografie en een autobiografisch verhaal. Dat mensen de verhaalfacten automatisch lezen als waar gebeurd ervaar ik als een compliment. Het wijst erop dat mijn poging om het zo realistisch mogelijk te maken in zekere mate geslaagd is. Sommige kritici lijken mij te dwingen te kiezen tussen het strikt autobiografische en het fiktieve. Dat die middenweg er niet mag zijn, vind ik censuur. Het onderscheid realiteit-realistie zien ze blijkbaar niet.»

Veto: Ackx stapte in het onderwijs. Is dat niet de ultieme knieval voor hem, want het is een katholieke kollege?

Ducal: «Energies zit daar inderdaad een nederlaag in. Ackx denkt zijn idealen door te kunnen laten vloeien in het onderwijs door bijvoorbeeld teksten van Walraff te laten lezen. Het wordt hem snel duidelijk gemaakt dat dat niet kan. Maar anderzijds slaagt hij erin om zijn kontrakt tegen de wil van de directeur in toch te verlenen.»

Veto: Maar draait hij daarbij zichzelf geen raad voor de ogen? Hij moet zich immers aanpassen aan het systeem en knooien van zijn leestijl schrappen.

Ducal: «Ik denk dat dit inderdaad de slotgedachte is van het hele boek. Ackx is maar op één terrein de uiteindelijk meester en dat is in de verbeelding van zijn gedichten. Maar ook in de realiteit is hij geen totale sul. Dan zou hij voor de schrijver zowel als voor de lezer immers niet interessant meer zijn. Hij weet de situatie toch steeds weer zo te beïnvloeden dat hij zijn wel redt. Op het einde valt het onderscheid tussen hem en de meesters die hij dient weg. Hij besluit de Muze te dienen en die bestaat uiteindelijk alleen in zijn hoofd, zodat de knecht en de meester tenslotte samenvallen. Vandaar die referentie op het einde aan Don Quichote, die ook zelf zijn Dulcinea uitvindt. Simon heeft geprobeerd vrouwen aan zich te binden door hen liefdespoëzie te schenken, een instrument van de verbeelding. Maar hij ontdekt dat zijn dromen geen invloed kunnen hebben op zijn bestaan en verdwijnt daarom in de literatuur.»

Veto: Uw boeken worden in Nederland uitgegeven. Is het boek wel herkenbaar genoeg voor Nederland. Bij de Belgische kritici werd juist die identifikatie met het boek als één van de charmes aangewezen.

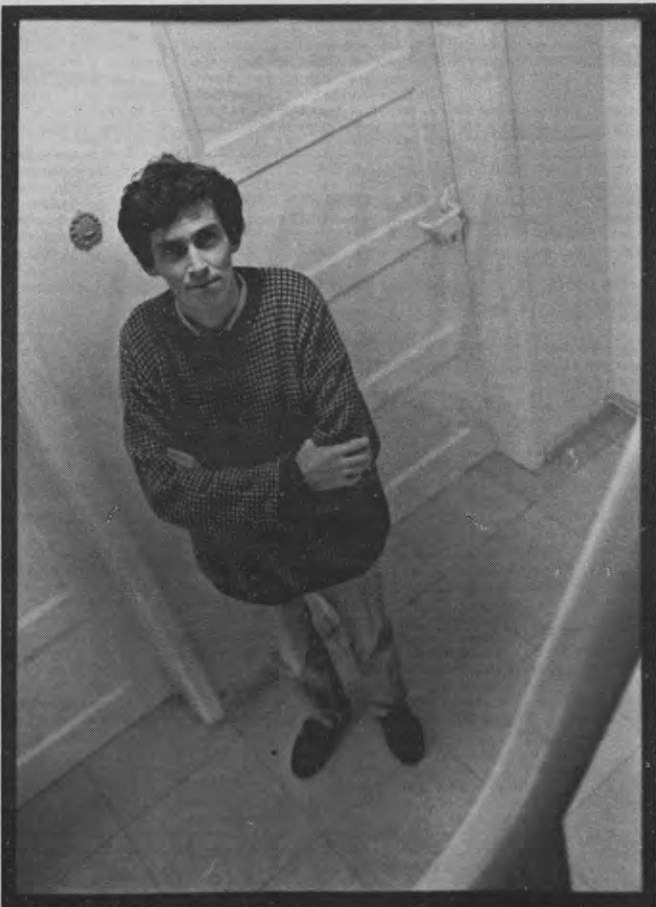
Ducal: «Het feit dat ik in Nederland uitgeef is eerder toevallig. Herman de Coninck had op een bepaald ogenblik plannen voor een poëziefonds bij 'Nijgh en van Ditmar'. Toen dat fonds niet van de grond bleek te komen, heeft de Coninck zich ertoe verbonden toch een uitgever voor me te vinden en dat werd dan de Arbeiderspers. Dat heeft geen nadelen maar wel het voordeel dat het niet de verspreiding in Vlaanderen belemmert en tegelijk de mogelijkheid creëert om een groter publiek te bereiken.»

«De vraag of het boek herkenbaar genoeg is voor de Nederlandse markt moet je herleiden tot de vraag of de werkelijkheid van het boek autonoom genoeg is en daar ben ik zeker van. Dat merk ik uit recensies en reacties van Nederland. Als iemand uit Friesland je een brief stuurt met de mededeling dat hij er zo van genoten heeft dan weet je dat die Vlaamse toestanden die je beschrijft overtuigend genoeg overkomen. Dat ik zeker ben dat dit boek zonder die Leuvense werkelijkheid kan 'overleven' is een zelfvertrouwen dat ik nu heb. Bij de voorpublicatie in het Nieuw Wereld Tijdschrift stond dat "in 'De Meesterknecht' allerhande zeer herkenbare figuren rondlopen, ook voor wie ze nooit gekend heeft." Dat vind ik een mooi compliment.»

Veto: Er wordt vaak gesproken over de Vlaamse Golf die nu zijn einde zou bereikt hebben. Ziet u nog een toekomst voor de Vlaamse letterkunde?

Ducal: «Ik kan moeilijk oordelen over het proza maar in de poëzie zie ik een aantal mensen die uitstekend werk leveren en in mijn ogen de vorige generatie dichters zelfs overstijgen. En dan denk ik vooral aan Erik Spinoy met 'Suzette' en Dirk Van Bastelaere met 'Pornschelegel'. Zij schrijven zeer intrigerende en rijke poëzie. Het gaat goed met de Vlaamse poëzie, vind ik.»

Tom Dams
Jeroen Overstijns

Je kan op basis van dit boek niet besluiten dat je weet wat ik in de jaren zeventig in Leuven uitgesproken heb. (foto Rob Stevens)

'De Meesterknecht' van Charles Ducal, uitgegeven bij Atlas-Amsterdam, 595 frank